

ADONIS (ALI AHMAD SZAID)

Az idő

Magamhoz szorítom az idő kalászát, a fejem tűztorony
 Mi ez a homokba vágó vér, mi ez a csillaghullás?
 Felelj, jelenvalóság lángja, mit fogunk mondani itt?

História rongyok a torkomban
 Arcomon az áldozatok jelei
 Milyen keserű lett ez a nyelv, mennyire szűk az ábécé kapuja!

Magamhoz szorítom az idő kalászát, a fejem tűztorony
 .../ Barátunk hóhérrá változott talán? Azt kérdi-e
 A szomszéd: tatár Hülegü miért ily lassú? Ki kopog? Adóbegyűjtő?
 Fizesd a járandóságot! ... Asszony- és
 Férfi-formák ... járkáló képek / Jeleztünk
 És suttogtunk egymásnak – Lépteink
 A gyilkolás ösvényét adják
 Urad parancsa ez a gyilkos erőszak?
 Vagy éppen, hogy Urad nőtt ki a gyilkolásból?
 A talány összezavarja
 S a félelem ívét feszíti lebukó napjai fölé.

Az egyik fivérem elveszett, apám megtébolyodott, gyermekeim holtak
 Kit hívjak, hogy segítsen? Essek az ajtónak? Sírjak az imaszőnyegbe?
 Ez kába még, nincs is magánál! Hozz egy szelencét! Adj gyógyszert néki
 A vallástudósok burnótjából.

Holtak, kiket a gyilkos olvasgat, akár meséket / Csonthalmok
 Gyerekfej itt ez a rög vagy széndarab?

* A szíriai Kasszábin faluban 1930-ban született Ali Ahmad Szaíd Eszber a modern arab költészet megújítója, kritikus, szerkesztő, folyóiratkiadó. A közel-keleti meghaló-feltámadó isten Adon (görögül Adonisz) költői nevet 17 éves korában vette fel. Szíriát elhagyva az ötvenes évektől Libanonban élt, majd a polgárháború alatt Párizsba költözött. A modern arab poézist forradalmasító kötete – *A damaszkuszi Mihjár dalai* – 1961-ban jelent meg. Radikális szürrealizmusa és a misztika nyelvhasználatát idéző költészete hatalmas vitákat váltott ki a tradicionális poétika védelmezői és az ötvenes évek új utakat kereső irányzatának képviselői között. Verseit a nagy világnyelvekre fordítják, műveinek magyar válogatása – *Tükör Orfeusznak* – 2014-ben jelent meg. Számos irodalmi díjjal ismerték el munkásságát.

Emberi test, amit látok? Vagy agyagcsomó csupán?
 Leguggolok, két szemgolyót tolok össze, lágyékot formázok hozzá
 A sejtés segít, az emlék fénye jól vezet –
 De hiába követem a halovány fonalat
 Hiába szedek össze fejet, két kart és lábakat,
 Hogy ki ez az áldozat? Hogy kicsoda ő? –

Kinek adhat fel leckét a hangya?
 Miért a döbbsent rácsodálkozás? Költészet
 Ahogy az égő szikra a szembe olvad, s révület is talán
 Ahogy házad Alláhhoz emelkedni látszik darabokban
 A mineretből egy jövőmondó baglya rikolt
 Szivárványt szó a hangjából
 Fojtogatva-sírva már-már az élvezetig

Magamhoz szorítom az idő kalászát, a fejem tűztorony:
 .../ A bolond feltárja titkait
 Ez a lázadó idő ékszerbolt
 És próféták mocsara-lápja
 A bolond feltárja titkait
 Az igazság halál
 S a halál a költők kenyere
 Mit hazának hívnak vagy azzá lehetett volna
 Nem más, csak az Idő arcán feltüremkedő Jelenidő

A bolond feltárja titkait
 Hol van a kulcsod, Özönvíz-ragyogás? Lágyan nyelj magadba engem!
 Vigyél el utolsó partjaimra, vigyél el engem
 Lángoló mélység igéz
 Lobogó szalma igéz
 Utak igéznek, mik utakká válnak széjjel

Magamhoz szorítom az idő kalászát, a fejem tűztorony
 Lelkem feledte mire vágyott
 Feledte örökségét, mit a képtárak mélyén őriznek
 S már arra sem emlékszik, az esők mit mondanak, a fák tintája mit ír
 Nem rajzol többé –
 Csak sirályt, ahogy odavágja a hullám a hajókötélhez
 Nem hall soha már –
 Csak fémekeket csikorogni: ez a város mellkasa itt!
 Hold reped szét, ahogy ráng a szikrák szelleme köldökzsínórján

Nem tudja

Hogy Allah s a költő két gyermek, akik egy kő orcáján alszanak

Lelkem feledte mire vágyott

Most rettent az árnyék – az előbukó holnap

S eltölt a kétség, nem jön az álom

Tűztől tűzig vágódok bilincsbe verve

Ömlő verítékben úszva álmatlanságom

Osztom a fallal (az éjszaka léptei vadak)

Hányszor is mondtam a költeménynek, ahogy emlékezetembe alámerült:

Miféle fűrész feszül nyakamnak,

Hogy a csend versét diktálja? Kinek meséljem a hamvaimat?

Mikor szívdobogásomat kiszakítani s asztalra vágni sem tudom már

Nem akarok évig hangzó dobot bánatból

Hadd vallom: az életem

Szellemelek háza volt, szélmalom.

Magamhoz szorítom az idő kalászát, a fejem tűztorony

A szerelem fáí Kasszábínból

A halál testvérei lettek Bejrútban,

Ez a mirtuszliget nyújt vigaszt

A száműzetés ligetének – S ahogy Kasszábín a füvek térképébe lép,

S kivonja a síkság lényegét,

Bejrút a halál térképébe lép / sírok

Akárha gyümölcsöskertek, és csonkolt végtagok – akárha mezők

Mi az, ami Kasszábínt önti Szaida s Túrosz városába, pedig Bejrút az, ami ömlik?

Mi az, ami a távollétében is oly közeli?

Mi az, ami a térképemen mindezeket egymás vérével vegyíti?

...Száras volt a nyár, nem érkezett meg az ősz

A tavasz elsötétült a föld emlékezetében/ A tél

Mintha csak a halál rajzolta volna meg: vérzés, haláltusa

Jelenidő támad a végzet korsójából s a sors kezéből

Jelenideje a vándorlásnak – mi az Időt összerakja és a levegőt felkérődzi.

Miként és honnan reméletek, hogy ismeritek

Az arctalan gyilkost? / Övé itt minden arc...

Magamhoz szorítom az idő kalászát, a fejem tűztorony

Fáradtan fordulok, távolból nézem – Micsodák ezek a rongyok?

Krónikák talán? Vagy országok? Lobogók a sötétség sziklafalán?

Íme, nemzedékek sorát olvasom most, a hullában ezer holt testet

S íme, a feneketlen hiábavalóság csap át fölöttem
A test kilép uralmam alól
Arcom nem tűnik elő tükrében
A vér kirobban az ütőerekből
Azért talán, mert nem látom a fényt, ahogy álmaimat viszi hozzá?
Azért talán, mert a mindenségben, mit áldanak mindenek,
Egyedül én vagyok, én, aki átkozom azt?
Mi az, mi kitépi a mélyeimet? s áthatol
A vágyak bozótján, országokon – a könnyek óceánjain,
Jeleknek bokrain

Rasszok és fajok között, korokon, népeken át?
Magamtól micsoda választ el engem?
Micsoda pusztít el engem?
Én vagyok, én az útkeresztvezető?
S hogy feltáruul, már nem lesz enyém az én utam?
Több vagyok, mint egyetlen személy? Történetem bukás, a végem megégetés?
Micsoda tör fel harsogó nevetésben, fuldokló tagjaimból mi szakad ki,
Több vagyok, mint egyetlen személy? Mindenki
A másikat kérdi: Ki vagy te? Honnan jöttél?
Csupa bozótharc tagjaim
... Vérben és szélben és testben s levélben

Vagy örület ez? Ki vagyok én ebben a sötétben? Taníts meg, vezess igaz útra, örület!
Ki vagyok én, barátaim! – Tisztánlátók és nyomorultak!
Bárcsak kiléphetnék bőrrömből, nem tudva, ki voltam, s hogy ki leszek!
Keresek egy nevet, s egy dolgot, mit megnevezhetnék
És nincsen, mit megnevezhetnék!

Vak idő, megvakult történelem
Hordalék idő, roncs történelem
S ki birtokában tartja, maga is birtok, hát áldassál, Sötétség!

Magamhoz szorítom az idő kalászát, a fejem tűztorony:
Sémi ősapámat elragadta, mit a vak végzet szótt neki
Papagáj ez? Vagy próféta, akit a múmiába raktak?
Ősapám! Kinek útjáról most letérek,
Rendben! Te vagy hát, ki a víz mikrobáiban, és a mennyek országában laksz,
S bölcs dolog tőled, hogy sétálsz, ahogy sétálsz is büszkén hátrafelé
Te a titok vagy, prófétaással kincses
Birodalom! – Téged megérteni én képtelen vagyok, bűnökben tévelygő!
Te vagy a csoda!
Ősapám! Akit most megtagadok, bár szerettem a teremtést

Teremtő nevében –, mától nem ismersz többé, s engem sem köt hozzád semmi,
csak a mélyen
Lelkembe ült romok – Ők siratnak engem, és arra kényszerítnek, sirassalak téged.

Magamhoz szorítom az idő kalászáat, a fejem tűztorony:

Az égetett téglákat esővel öntöző kornak vége
Összeér egy új kor kezdetével, mikor olajra hull az eső
S letérdel a pálmák istene
Az acél istene előtt
S én vagyok a két isten között kiontott vér, hátráló karaván
Kialudt tüzetet kutatva,
Keresve hogyan is
Szálljak szembe
Rettenhetetlen halálom dühöngő sivatagával
Mondom: a mindenség az, amit álmaim szólnak .../ A fonalak szétoldódnak
S látom a mélységben magam, zuhanva az éjben

Füstgyűrűkben látom a dolgokat

S látom: a világ vadászat

Terítve az asztal – a testek zöldségek,
S az edények fejek
Allah ül a vadászasztalnál, egy szarvas
Pék volt, egy gyík
Meg katona / Isten
Eszi a prédát? Vagy préda eszi az Istent?

Minden út hazudik, minden part elárul,
Hát hogyné csapna rád az örület most!

Elhagyom az asztalt, az ételt s az étkezőket! Nyugalmat már csak a vándorlástól
várok

Vígasztal, hogy álmaim mélyen bejárom – partokat, hullámokat

S a tagadás vágját éneklek, rajongva-fennen

A Vénusz-pálya napjaim bokaékszere, a Bak hozzájuk karperec
S mondom, a virágok koronái
Balkonok...

Megvigasztal engem, hogy távozok – s a távozásra hosszan készülök.

Nyergeljétek e vad szeleket!

A történelmet feláldozták. S ez a vérontás csak a kezdet

Hagyjátok meg tanúnak az áldozót, az áldozatot, és az áldozást

És a maradványokkal takarjátok be engem, formáljátok ki *tellem*

Dombbá a dombok között!

Így vonom ki bölcsességemet a forrásból,
Kiáltva, üdv nektek, romok! Üdv neked, csillaghullás!
Holnap elfúj a halál engem, de a tüzem ki nem alszik
Holnap a fényből egy másik fénybe megyek
S bár a fonálnál gyengébb vagyok, én Isten képmása vagyok

Ekképpen kezdem

Mellemre szorítva a Földem, s vágyai titkát –
Szerelme a tenger teste, a Nap adja neki két kezét
A test viharok tára, gyöngédség kikötője
A test ígéret, csak én hiányzok belőle
Csak én emelkedek ki a kihívásból
Test/ Takarjátok a szerelmes eső fényével a margaréta arcát

És hadd legyen...

Mellemre ölelem a korszakot, ami jön, és megyek
Daccal, mint hajóskapitány, s hazámat rajzolom,
Másszatok a legmagasabb csúcsra
Menjetek legmélyebb mélyeibe
Nem találtok félelmet és bilincset ottan – A madarak mint az ágak
A Föld mintha gyermek lenne, és a mítoszok az asszonyok
Álom-e ez?
Odaadom azoknak, akik utánam jönnek, hogy meghódítsák ezt a teret.

A bőröm nem az ideák kunyhója

S a vágyam nem az emlékek favágója –
Elődöm a tagadás, nászaim átültetések
Két pólus között, s ez a korszak az én korom
Az isten a halott, a gép vak, s az én korom, hogy
Lakom a vágyak medencéjét,
A végtagok virágaim, és én vagyok
A víz alfája és a tűz omegája – az élet bolondja

Feltárva az időnek vágyai titkát

Így ismeri el

Hogy tévelygő, s lázadó ő, az elkülönülő.

Bejrút, 1982. június 4 – október 25.